

"... door Hem en met Hem en in Hem ..."

Te be-leven

Inleiding

Dit artikel is een wat meer handzame en directe, maar ook hardere benadering van de viering van de Eucharistie dan het artikel "Cruciaal: over de beleving van de Eucharistie", dat meer voor studie is bedoeld. "Hardere benadering" omdat hier de hele geloofslading van de Eucharistie eigenlijk niet ter sprake komt. Ik ga uit van de gedachte dat de gelovige haar voldoende kent om het onderstaande te kunnen plaatsen.

De drijfveer hiervoor is zorg om de leegloop van de kerk terwijl de Eucharistie toch de kern van katholiek zijn bevat. De kernvraag is: "Waarom lopen de kerken leeg?" Antwoord: "Omdat er niets te be-leven valt." Be-leven in de geest van be-ademen, leven inblazen. De gelovige doet niet, niet typisch eucharistisch. De uitvoering is nog altijd zo dat de priester doet, het heilig Misoffer opdraagt, in plaats van dat de actuele Gemeenschap, het Lichaam van Christus, haar sacrament viert 'door Hem en met Hem en in Hem'. De "actieve deelname van de gelovigen" (Vat II) is eigenlijk nul als het op het wezenlijke, eucharistische aankomt. Ze is veel meer receptief dan actief. Dat zal zo historisch wel gegroeid zijn maar nu dient dat niet meer. Daarom zoek ik de weg terug naar de oorspronkelijke uitvoering, waarbij de gemeenschap veel meer aanwezig en bezig was dan wij nu, Zijn "heilig, priesterlijk volk" - opdat onze Spiritualiteit, geestelijk Leven, wordt gevoed.

Heel kort gezegd komt het ritueel, actie, er op neer dat we doen wat Jezus deed nl. het brood en daarna de kelk 'nemen' d.w.z. een beetje heffen, de rite van het aanbieden. Daarbij werd het zegengebed om het brood - voedsel - tot de Vader gezegd en na de maaltijd werd de beker met wijn - drinken - geheven en de zegen-dank-smeekbede om voedsel-samenleving-toekomst tot de Vader gebeden - de Joodse maaltijdrite.

Het zichtbare van een sacrament is de rite met het symbool, het heffen van het brood/kelk, plus de duidende woorden "Door Hem en met Hem en in Hem zij u dank gebracht, God, almachtige Vader in de Eenheid van de H.Geest nu en altijd". Na dit danken volgt de Eenwording met als rite het nuttigen en als duidende woorden "Het Lichaam van Christus". Wat Jezus toen deed wordt telkens tegenwoordig gesteld door het instellingsverhaal met de consecratie, wat wij doen gebeurt in de Eucharistie op zijn "Doet dit ...".

Voor de zekerheid zij vermeld dat de functie van de priester als be-Ambte blijft; ze is onmisbaar.

Wat stoort

- het zondegezeur. Dat woord klinkt nogal duidelijk maar als een drievoudig 'door mijn schuld', ook nog de allergrootste, gemeend is, zou je dan niet eerst gaan biechten? De kerkleiding is sterk (geweest) in het aanpraten van schuld maar vruchtbaar is het niet. In hetzelfde vlak ligt het 'Heer, ik ben niet waardig'. Dat klopt niet bij de Communie. De honderdman wilde Jezus uitnodigen maar hij was "niet geschikt". Nu nodigt Jezus uit, ons, de zijnen, "Neemt en eet", en dan past wat bij Zacheüs speelde: Zacheüs, gauw, want ik wou graag. Die zeurde niet over onwaardigheid maar was verrast blij - oergezond. Jezus vindt ons de moeite waard. Zo ook het 'Lam Gods'. Waarom? Het zal best wel in de geschiedenis zijn gegroeid maar de vraag is of het nu hier functioneert met 'de zonde van de wereld'. De inleiding naar de Communie ligt in het Eucharistisch Gebed, niet in een toevoegsel. Bovendien ligt het Lam Gods als Paaslam meer in de lijn van Eucharistie.

- het afdraaien van een programma. Ook dat klinkt nogal duidelijk maar na het Kyrie volgt automatisch het Gloria en dan vanzelf het openingsgebed. Na de preek moet meteen het geloof worden opgezegd en na het lied tijdens de collecte kunnen we zomaar bidden voor een offer wat we niet hebben gedaan.

- de voordracht is zo belangrijk. Een mooi gedicht goed voorgedragen en een goed lied mooi gezongen inspireren omdat de kunst het Verhevene in ons oproept; zo blokkeert andersom een lezing die wordt opgelezen en voorbeden die niet worden gebeden, gevolgd door het commando "Laat ons bidden" met een acclamatie die niets van heeft 'verhoor ons gebed (om hen)' en dan een preek die niet gaat over epistel - psalm - evangelie. Woordkunst is niet vereist maar een beetje oefenen en kritisch luisteren doen al veel.

- een tussenzang die niets heeft met de lezingen en een lied tijdens de collecte dat overstemt wat op het altaar gebeurt: "Water en Wijn worden één. Gij deelt ons mens zijn en neemt op in Uw goddelijk Leven"...

- overdreven aandacht voor de consecratiewoorden (in de vroege tijd was er geen instellingsverhaal in de viering !) en het hemel hoog heffen van de hostie/kelk, liefst nog met een laddertje. Ook dat klinkt nogal duidelijk maar daar zit het hem echt niet in. Ook niet in belgerinkel – goede wijn behoeft geen krans. Men denkt dat 'het' dan is gebeurd. De consecratie is geen Eucharistie, wel basis daartoe. Eucharistie begint pas definitief te gebeuren met de slotdoxologie "Door Hem en met Hem en in Hem ..." en het heffen.

- de afstand tussen het Eucharistisch Gebed en de Communie. De Communie is gebaseerd op, is een vervolg van dat Gebed, dat eigenlijk de dank-actie (gratiarum actio) bevat, en alles wat er tussen zit stoort, verstoort de spanning, de beweging naar Eenwording. Het Onze Vader kan net zo goed, zo niet beter, na de Communie worden gebeden samen met Hem die in ons is - een soort afsluiting van de Communie.

- een ijverig zangkoor dat zij eigen beste beentje voor(t)zet, wierookoverdaad en plechtstatigheid over de rug van de Gekruisigde. Die dienen niet.

- foute vertalingen. "Vergoten tot vergeving" klinkt lekker maar Jezus was een Jood en als die het over offerbloed heeft, wordt dat uitgegoten of (uit)gesprenkeld. Staat in het Latijn en het Grieks. En wel over de voet van het altaar of het volk. Zo koppelt Jezus zijn offer aan dat van het Eerste Verbond. Ex 24. Niet zomaar. Zie voetnoot 12 in "Cruciaal".

"Hij is onze dankbaarheid waardig" ? Wij bepalen wel even dat de Vader onze dankbaarheid waardig is. In het Latijn staat "Het is waardig en terecht", nl. dat wij Hem danken. Je zou wel nog kunnen zeggen dat ons danken Hem waardig is, bij Hem past, bij Zijn 'aard' hoort.

Nu we het daar toch over hebben: de pefatie is een wezenlijk onderdeel van het Eucharistisch Gebed, hoort erbij. Waarom dan haar in het Latin zingen en de canon in het Nederlands? Is dat ook nog niet een beetje veel presidentieel? Daarenboven: samen is nog sterker, het leidt naar het Samen met Jezus Christus. Zie verder.

Wat nodig is

- zodra de voorganger achter de ambo staat, vraagt hij om stilte opdat ieder persoonlijk bidt dat de H.Geest ons één maakt opdat Hij in ons midden kan zijn. Mij lijkt dit de eerste legitimatie van het Kerk zijn. De priester legitimeert de aanwezige gemeenschap als zodanig al maar dat moet dan wel in de gemeenschap doordringen. Zijn eerste taak is gemeenschapsbesef oproepen. Het 'samen' dient ten diepste. Met het votum bestempelt hij de gemeenschap als Kerk en als hij dan formuleert "... en de Gemeenschap van de H.Geest zij met *ons* allen", roept hij Gemeenschapsbesef op. Terecht kan hij vanuit zijn ambt zeggen: "... met *u* allen", maar 'ons' steunt het 'wij-gevoel' van de Christenen.

- dan meteen het drempelgebed, 'Heer, ontferm U': doe niet ferm maar help ons nu wij met het Heilige bezig gaan; wij kunnen niet Uw Tempel binnengaan zonder Uw Hulp. Al of niet gevolgd door positieve verzen van psalm 85, die toch wel wat beter klinken en meer inspireren dan een driewerf 'door mijn schuld' en zondebelijdenissen. Met zo'n gevoel ga je toch niet naar de Eucharistieviering? Als het zo erg is, zou je dan niet beter eerst gaan biechten?

- dan een kort inleidend woord (geen eerste preek) over de viering, reden waarom we – indien passend – met een lofzang vervolgen. Zo worde het automatisme van kyrie (inleiding) – gloria (viering) doorbroken.

- het openingsgebed te beginnen met een dik ogenblik van stilte opdat ieder kan gaan naar de schuilhoeken van het hart om te zien of daar een gebed ligt dat we Hem willen aanbieden. Wedden dat het 'wij' functioneert?

- de lezingen hooguit met één zin inleiden; liever niet, laat de tekst maar spreken.

- de aangegeven tussenzang minstens bidden, afwisselend, als ze niet afwisselend wordt gezongen.

- in de preek/overweging één centraal thema kiezen, dat in de eerste lezing, de tussenzang en het evangelie rond zingt, en daarover preken. Op het einde een kerngedachte aanreiken waarover men een paar minuten in stilte kan nadenken opdat de preek beklijft, er een eigen beleving kan zijn.

- de voorbeden bidden, niet oplezen, en na iedere bede vijf tellen stilte vòòr het verzoek om te bidden, opdat de inhoud kan doordringen. Als de Kerk bidt, bidt Jezus Christus mee.

- desgewenst, een zangkoor dat zich bewust is van liturgie, de Gemeenschap steunt bij haar be-leven ervan en, als we niet samen kunnen zingen, dan samen bidden. 'samen' is een sociologisch dogma.

- voor deelname aan, aandeel krijgen in de Eucharistie is qua ceremonie nodig:

* beginnen met de vredeswens, de instelling die nodig is voordat we ons offer gaan aanbieden.

* een echte offergang waarin ieder zijn persoonlijke deel inbrengt en dat zegt, bv. door in een gebed zijn/haar aanbod te noemen terwijl hij/zij zijn/haar hostie op een schaal legt. (Bij de collecte geef je van wat je hebt; bij de Eucharistie geef je (van) wat je bent vanuit jouw doopsel). Die schaal wordt - los van de collecte - dan onder een echt offerandegebed-/zang naar voren gebracht en de priester aangeboden. Hij verbindt dat met zijn offer ("ons offer" mag ook - "meum ac vestrum sacrificium") en als zijnde be-Ambt maakt hij het tot Kerk-aanbod, aanzet tot de Eucharistie, waarin Jezus zijn eigen aanbod aan het onze verbindt, dat in de slotdoxologie aan de Vader wordt aangeboden. Ook Samen.

* allen bidden staande de prelatie als aandeel in het zegengebed en sluiten het Eucharistisch Gebed op verzoek van de be-Ambte staande af, onderstrepen het door met heffende - niet vastgenagelde - handen (rite) samen met de priester, die de Hostie en de Kelk heft, de slotdoxologie te zeggen als de duidende woorden van het sacrament van de (hele) Kerk, die in de actueel vierende Gemeenschap aanwezig en bezig is "door Hem en met Hem en in Hem".

* meteen daarna volgt de Communie als invulling van Jezus' uitnodiging "Neemt en eet". Nu is de Eucharistie compleet 'uitgevoerd'. Wij zijn niet alleen tabernakel.

* bij de gebeden om de H.Geest over de gaven en over de gemeenschap in het Eucharistisch Gebed zal stilte die beden laten werken. Na de Communie zij er stilte om ... Als een afsluiting van het Eucharistieritueel bidden we daarna samen met Hem, die in ons is, het gebed dat hij ons heeft geleerd.

Ik hoop dat het duidelijk is dat het niet gaat om regeltjes maar om een uitvoering die past bij de inhoud, haar dient; het raakt het wezen van ons katholiek zijn. Mogen we best de tijd voor nemen, ons de rust gunnen. Ik weet dat ik ongemak veroorzaak maar "... et nos mutamur *in* illis": wij veranderen zelf, de samenleving verandert, dat gebeurt gewoon en daar moet de kerkleiding op inhaken als ze verstaanbaar wil zijn. Het zal wel niet allemaal ineens kunnen maar als er een doel is, kunnen we daar naar toe groeien.

Meer op de site in "[Cruciaal](#), de beleving van de Eucharistie", het Boek over Geloof en het Kleinboek over Geloof.

P. Goris www.overgeloof.info
Paastijd 2014 - 2021